

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

**Odbor hlavního regulátora a vrchního dohledu sektoru VaK,
oddělení stížností, kontroly a regulace**

**Zpráva o výkonu kontrolní činnosti nad vlastníky a provozovateli
vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu v České republice
za rok 2018**

Praha, březen 2019

1	ÚVOD	3
1.1	Hlavní cíle dozoru a regulace plynoucí z kontrolní činnosti.....	3
1.2	Vlastníci a provozovatelé VaK v ČR	3
1.3	Rozvržení kontrol v rámci území ČR	5
1.4	Právní rámec kontrol, dozoru a regulace.....	6
2	KONTROLNÍ ČINNOST	7
2.1	Zaměření kontrol	7
2.2	Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností vlastníky VaK.....	7
2.2.1	Smlouvy o provozování uzavřené s provozovatelem (§ 8 odst. 2 ZVK).....	8
2.2.2	Písemné dohody vlastníků provozně souvisejících VaK (§ 8 odst. 3 ZVK)	8
2.2.3	Úhrada nákladů na materiál na odbočení přípojek a uzávěr vodovodní přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	8
2.2.4	Kanalizační řády (§ 14 odst. 3 ZVK).....	8
2.2.5	Reklamační řády (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)	9
2.2.6	Plány financování obnovy (§ 8 odst. 11 ZVK)	9
2.2.7	Vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací a doložení dokladů o jejich použití (§ 8 odst. 1 ZVK).....	10
2.2.8	Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok (§ 36 odst. 5 ZVK).....	10
2.3	Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností provozovateli VaK.....	11
2.3.1	Povolení k provozování (§ 6 ZVK) a soulad provozovaného majetku evidovaného podle vybraných údajů z provozní a majetkové evidence s vydanými povoleními	11
2.3.2	Smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky (§ 8 odst. 2 ZVK).....	12
2.3.3	Smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem (§ 6 odst. 11 ZVK).....	13
2.3.4	Kanalizační řády (§ 9 odst. 1 ZVK).....	13
2.3.5	Vzorové odběratelské smlouvy o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod (§ 8 odst. 16, resp. odst. 17 ZVK).....	14
2.3.6	Kalkulace ceny pro vodné a stočné (§ 20 odst. 8 ZVK)	14
2.3.7	Reklamační řád (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)	15
2.4	Ochrana odběratele v rámci kontrolní činnosti.....	16
2.4.1	Odběratelské smlouvy	16
2.4.2	Reklamační řád	17
2.4.3	Kalkulace cen pro vodné a stočné	17
2.4.4	Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	17
2.4.5	Fakturace vodného a stočného	18
2.5	Shrnutí výsledků kontrol vlastníků VaK.....	18
2.6	Shrnutí výsledků kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK	20
2.7	Shrnutí výsledků kontrol provozovatelů VaK.....	22
3	ŘEŠENÍ PODNĚTŮ A JINÝCH PODÁNÍ (TZV. STÍŽNOSTÍ).....	25
3.1	Obsahová charakteristika řešených podnětů a podání.....	25
3.2	Vyhodnocení řešených podnětů a podání v rámci nejčastějších nebo nejzávažnějších problematik	26
4	ZÁVĚR.....	26

1 ÚVOD

Usnesením vlády ČR č. 86 ze dne 9. 2. 2015 na základě schváleného materiálu „Návrh koncepčního řešení regulace ve vodárenství“ došlo v roce 2015 k úpravě systému regulace oboru vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu (dále jen „VaK“) v České republice.

Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“) v souvislosti s plněním výše uvedeného usnesení zřídilo ke dni 15. 3. 2015 v sekci vodního hospodářství nový odbor dozoru a regulace vodárenství (dále jen „ODaRV“). V rámci ODaRV jsou zřízena dvě oddělení – oddělení stížností, kontroly a regulace a oddělení analytické a benchmarkingu.

ODaRV se společně s odborem vodovodů a kanalizací a odborem státní správy ve vodním hospodářství a správy povodí podílí na zajištění vrchního dozoru ve smyslu zákona číslo 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu (dále jen „ZVK“).

Neopominutelnou skutečností v souvislosti s úpravou regulace VaK byl také vznik meziresortního tzv. Výboru pro koordinaci regulace oboru vodovodů a kanalizací (dále jen „Výbor VaK“), který je nezávislým koordinačním subjektem pro VaK, jehož hlavním cílem je zvýšení efektivnosti regulačních mechanismů zajišťující dlouhodobou udržitelnost sektoru VaK a zlepšení ochrany spotřebitelů při zachování sociálně únosných cen pro vodné a stočné.

Tímto byly v České republice vytvořeny předpoklady pro zvýšení dohledu a kontrolní činnosti přímo z pozice MZe, včetně zajištění koordinace regulujících subjektů při vyřizování stížností, námětů a žádostí o informace v rámci široké problematiky VaK.

Cílem předložené zprávy o výkonu kontrolní činnosti nad vlastníky a provozovateli VaK za rok 2018 je posílení informovanosti jak veřejnosti, tak i vlastníků a provozovatelů VaK s cílem udržovat a rozvíjet služby při poskytování dodávek pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod na úrovni odpovídající významu těchto služeb.

1.1 Hlavní cíle dozoru a regulace plynoucí z kontrolní činnosti

MZe spatřuje hlavní cíle úpravy regulace oboru VaK zejména v následujících klíčových oblastech. Jedná se o:

- dohled nad dlouhodobou udržitelností VaK, zejména ve vztahu k plánu financování obnovy a jeho plnění,
- zvýšení transparentnosti regulace cen pro vodné a stočné, včetně posílení spolupráce resortů MZe a Ministerstva financí jako regulátora a kontrolora věcně usměrňovaných cen,
- soustavné zlepšování ochrany odběratelů (spotřebitelů),
- získávání podkladů pro návrhy na úpravu právních předpisů v oboru VaK a na ochranu odběratelů.

1.2 Vlastníci a provozovatelé VaK v ČR

V ČR existuje téměř 6 800 subjektů, které jsou vlastníky infrastruktury VaK. Těmito vlastníky jsou jak samotná města a obce, které mezi vlastníky VaK převažují, tak jejich svazky. Dále jsou vlastníky VaK soukromé komerční subjekty (právnícké osoby – akciové společnosti

či společnosti s ručením omezeným, apod.), případně i fyzické osoby. Vlastnická struktura těchto subjektů je i kombinovaná (privátní a veřejná).

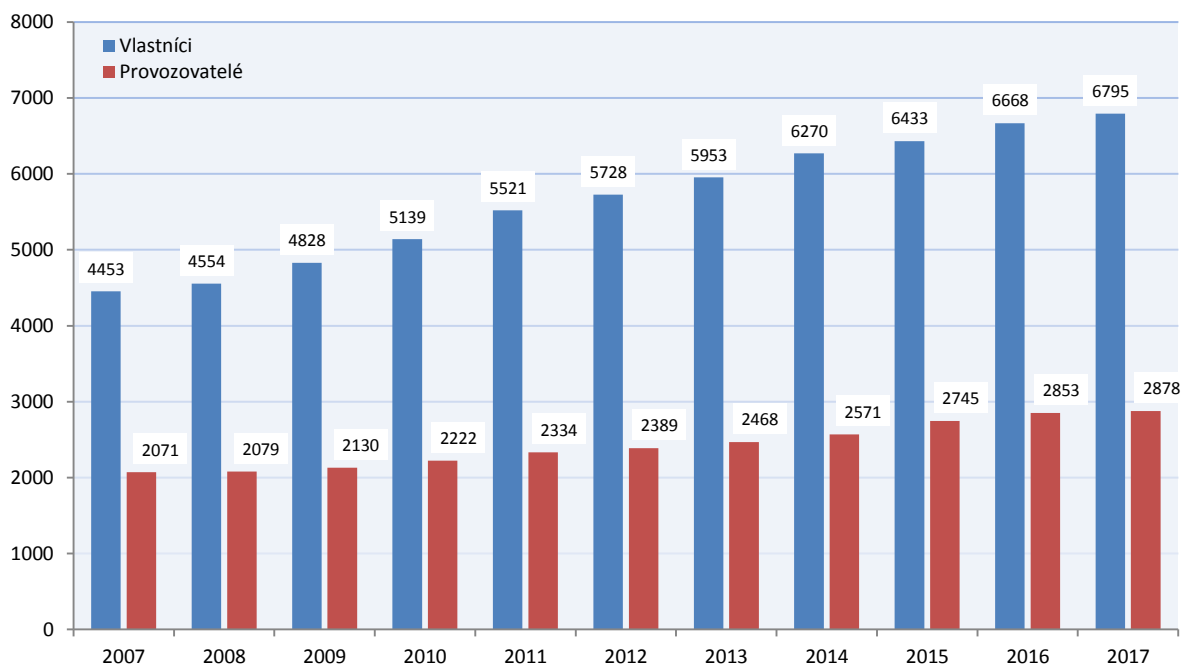
Provozovatelských subjektů, které jsou samostatnými komerčními subjekty specializovanými na provozování VaK, ale jsou jimi i subjekty zcela nebo zčásti vlastněné městy a obcemi či jejich svazky, příp. jejich vlastnická struktura je kombinovaná, je v ČR evidováno více než 2 800. Tento stav však nelze vnímat jako neměnný a konečný. Počet vlastníků a provozovatelů se každoročně mění. V oboru VaK dochází k velké koncentraci činností u největších provozovatelských subjektů. Skupina 50 největších provozovatelů představuje z hlediska množství fakturované pitné vody konečným odběratelům 89 % z celkového množství fakturované vody v ČR. Podle množství odpadní vody vypuštěné do stokové sítě bez vod srážkových se u těchto provozovatelů jedná o 75 % podíl na celkovém množství odváděných odpadních vod. (Tyto údaje se vztahují k roku 2017.)

Tabulka 1 – Vývoj počtu vlastníků a provozovatelů VaK v ČR v letech 2007 až 2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vlastníci	4 453	4 554	4 828	5 139	5 521	5 728	5 953	6 270	6 433	6 668	6 795
Provozovatelé	2 071	2 079	2 130	2 222	2 334	2 389	2 468	2 571	2 745	2 853	2 878

(Pramen: Ročenky VODOVODY KANALIZACE ČR, *Ekonomika Ceny Informace*)

Graf 1 – Vývoj počtu vlastníků a provozovatelů VaK v ČR v letech 2007 až 2017

1.3 Rozvržení kontrol v rámci území ČR

Následující tabulka znázorňuje počty vlastníků vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu v jednotlivých krajích. Snahou MZe je provádět kontroly vlastníků i provozovatelů VaK (včetně měst a obcí) rovnoměrně v rámci území státu.

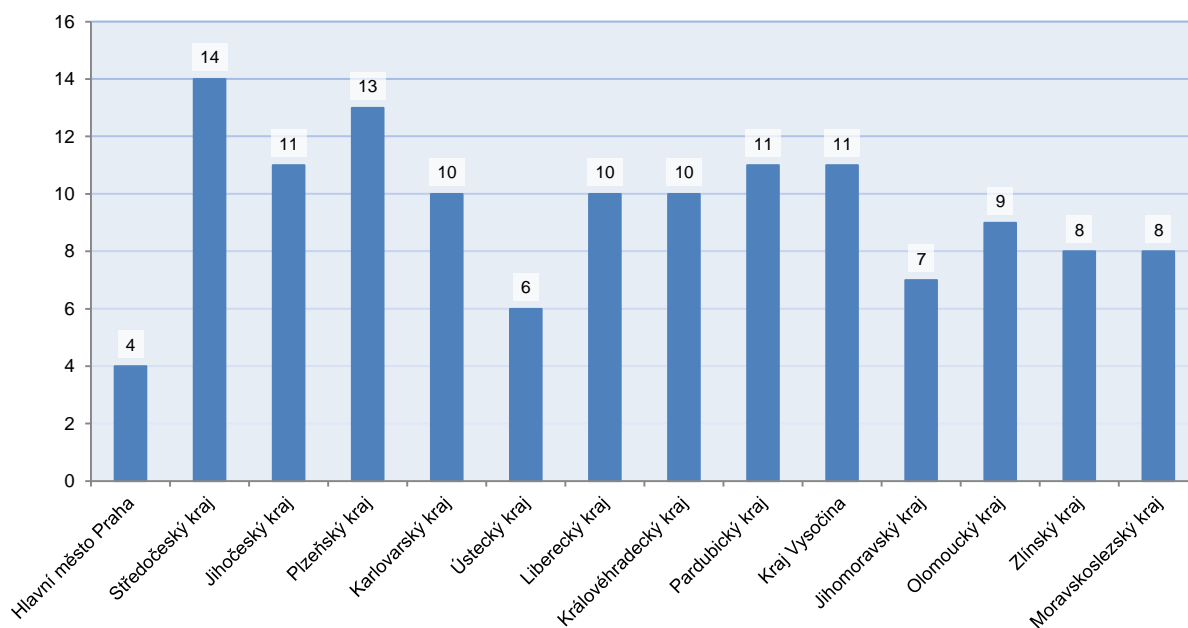
Tabulka 2 – Počet vlastníků podle krajů

Kraj	Počet vlastníků za rok 2017 ¹⁾
Hlavní město Praha	15
Jihočeský	581
Jihomoravský	656
Karlovarský	138
Vysočina	568
Královéhradecký	476
Liberecký	152
Moravskoslezský	1 160
Olomoucký	426
Pardubický	375
Plzeňský	526
Středočeský	1 148
Ústecký	202
Zlínský	466
CELKEM	6 889

¹⁾ Celkový počet vlastníků není totožný s údaji za rok 2017 z tabulky č. 1 z důvodu, že vlastníci působící ve více krajích byli v těchto tabulkách započítáni v každém kraji, ve kterém působí. Pro zpracování byla využita data z databáze vybraných údajů majetkové evidence (dále jen „VÚME“) za kalendářní rok 2017.

Současně při plánování kontrol MZe zohledňuje i počty těchto subjektů v rámci jednotlivých krajů. Rozvržení kontrol podle krajů znázorňuje následující graf.

Graf 2 – Počty provedených kontrol v období let 2015 – 2018 podle krajů

V letech 2015 až 2018 MZe provedlo celkem 132 kontrol vlastníků a provozovatelů VaK. U těchto 132 kontrolovaných subjektů MZe eviduje více než 2 miliony odběratelů, což představuje přibližně 20 % trhu.

1.4 Právní rámec kontrol, dozoru a regulace

Kontrolní, dozorová a regulační kompetence MZe vyplývá ze ZVK, konkrétně v § 25 a § 29, a dále je dozorová kompetence MZe obsažena také v § 37 ZVK. Oprávnění související s kontrolní a dozorovou kompetencí jsou uvedena v § 29 odst. 5 a v § 37 ZVK, zejména ve větě druhé.

Ze znění § 25 písm. d) ZVK, vyplývá postavení MZe jako ústředního orgánu veřejné správy v oblasti VaK. Současně podle § 29 odst. 2 ZVK je dále v působnosti MZe regulace oboru VaK, ochrana spotřebitelů (odběratelů) a podpora hospodářské soutěže v prostředí přirozeného monopolu oboru VaK vedoucí k uspokojování požadavků na dodávku pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod, zajištění dohledu nad zpracováním a plněním plánů financování obnovy VaK a poskytování objektivních informací z oboru VaK veřejnosti.

Podle § 37 odst. 3 ZVK MZe dozírá, jak orgány veřejné správy na úseku VaK provádějí ustanovení ZVK a k němu vydaných prováděcích předpisů a jak jsou dodržována rozhodnutí orgánu veřejné správy vydaná podle ZVK.

Právní předpisy, jejichž dodržování oddělení stížností, kontroly a regulace přímo kontroluje:

- zákon číslo 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška MZe číslo 428/2001 Sb. (dále jen „vyhláška“), kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,

Právní předpisy, které se rovněž dotýkají vlastníků a provozovatelů VaK:

- zákon číslo 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon číslo 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon číslo 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon číslo 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon číslo 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů,
- a další,

Po procesní stránce se kontroly řídí následujícími právními předpisy:

- zákon číslo 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon číslo 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

2 KONTROLNÍ ČINNOST

2.1 Zaměření kontrol

Kontrolní činnost se v roce 2018 zaměřila na kontroly plnění základních povinností uložených ZVK vlastníkům a provozovatelům VaK. U tohoto typu kontrol bylo snahou MZe obsáhnout výkonem kontroly celé území státu a nesoustřeďovat se na žádnou konkrétní oblast nebo kraj. Kontroly byly zaměřeny na zajištění všeobecného dohledu nad vlastnickými i provozovatelskými subjekty bez ohledu na jejich velikost z pohledu hodnoty vlastněného, resp. provozovaného majetku, počtu odběratelů či zvoleného provozního modelu.

Tabulka 3 – Kontroly provedené v roce 2018

Kontrolované subjekty	Počet všech provedených kontrol
Vlastníci VaK	11
- z toho města a obce	6
Vlastníci a současně provozovatelé VaK	19
- z toho města a obce v modelu samostatného provozování	10
Provozovatelé VaK	12
- z toho provozovatelé v modelu vlastnického provozování	3
Provedené kontroly CELKEM	42

2.2 Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností vlastníky VaK

Předmětem těchto kontrol byla zejména následující problematika:

- smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli VaK,
- písemné dohody vlastníků s vlastníky provozně souvisejících VaK,
- úhrada nákladů na materiál na odbočení přípojek a uzávěr vodovodní přípojky,
- kanalizační řády,
- reklamační řády,
- plány financování obnovy,
- vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací a doložení dokladů o jejich použití pro tyto účely dle § 8 odst. 1 ZVK (doklady k realizaci plánu financování obnovy vodovodů nebo kanalizací v jednotlivých letech po jeho zpracování tvoří porovnání podle § 36 odst. 5 ZVK a seznam realizovaných akcí obnovy včetně vynaložených nákladů, popř. doklady k vytváření rezervy finančních prostředků).
- porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti včetně souvisejících povinností (uveřejnění, předání MZe).

2.2.1 Smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli (§ 8 odst. 2 ZVK)

Vlastník vodovodu nebo kanalizace může uzavřít smlouvu o provozování vodovodu nebo kanalizace s provozovatelem. Jestliže vlastník provozuje vodovod nebo kanalizaci svým jménem a na vlastní odpovědnost, vztahují se na něj všechna práva a povinnosti provozovatele. Vzhledem k tomu, že tato problematika je společná jak pro vlastníka, tak pro provozovatele, je další text uveden v následující kapitole.

2.2.2 Písemné dohody vlastníků provozně souvisejících VaK (§ 8 odst. 3 ZVK)

Dohoda mezi vlastníky provozně související vodohospodářské infrastruktury upravuje na základě povinností stanovených ZVK vzájemná práva a povinnosti mezi jednotlivými vlastníky vodovodů nebo kanalizací. Cílem je zabezpečení bezproblémového provozu infrastruktury. Dohoda má předcházet rozporům mezi vlastníky, které by v krajním případě mohly vést k ohrožení odběratelů při zásobení pitnou vodou nebo při odvádění odpadních vod. Povinné obsahové náležitosti takové dohody jsou uvedeny v § 8 odst. 15 ZVK. Zjišťované nedostatky se týkaly absence dohody. MZe velmi často zjišťuje, že jedna ze smluvních stran (zpravidla ta slabší) je označována v uzavřené dohodě jako odběratel. Toto označení u slabší smluvní strany často způsobuje dojem, že požívá podle platné právní úpravy zvýšené ochrany, ačkoliv jsou smluvní strany ve shodném postavení. Z povinných náležitostí dohod nejčastěji MZe zjišťuje absenci ustanovení o tlakových poměrech, jakosti, řešení sporů, smluvních sankcích a možnostech změny.

2.2.3 Úhrada nákladů na materiál na odbočení přípojek a uzávěr vodovodní přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)

Vlastník vodovodu nebo kanalizace, popř. provozovatel pokud je k tomu zmocněn, je povinen umožnit připojení na vodovod nebo kanalizaci a dodávat pitnou vodu nebo odvádět odpadní vody a čistit odpadní vody, pokud to umožňují kapacitní a technické možnosti těchto zařízení. Náklady na realizaci vodovodní přípojky na vodovod nebo kanalizační přípojky na kanalizaci hradí osoba, které je umožněno připojení. Zde je důležité zdůraznit, že materiál na odbočení přípojek a uzávěr vodovodní přípojky hradí vlastník vodovodu nebo kanalizace. V roce 2018 MZe zjistilo případy, kdy vlastníci vodovodů postupovali v rozporu s uvedeným ustanovením ZVK, i když uvedená povinnost nabyla účinnosti již 1. 1. 2014. MZe ve všech případech požadovalo po kontrolovaných subjektech, aby neoprávněně účtované náklady v řádu desítek tisíc korun vrátilo odběratelům.

V souvislosti s kontrolou nově připojených odběratelů MZe u několika subjektů zjistilo, že neprovádí aktualizaci VÚME, kde počet přípojek i vodoměrů se několik let nezměnil, ačkoliv skutečnost byla jiná.

2.2.4 Kanalizační řády (§ 14 odst. 3 ZVK)

Každý vlastník kanalizace je povinen zajistit zpracování kanalizačního řádu a požádat místně příslušný vodoprávní úřad o jeho schválení. V kanalizačním řádu musí být povinně uvedena řada informací. Těmi nejdůležitějšími jsou např. údaje o vlastníkově a provozovateli kanalizace, identifikační čísla majetkové evidence kanalizace i čistírny odpadních vod, charakteristika území, v němž se kanalizace nachází, popis stokové sítě, mapové podklady,

seznam látek, které nelze do kanalizace vypouštět aj. S kanalizačním řádem by se měl ve vlastním zájmu seznámit každý odběratel, který vypouští odpadní vody do kanalizace pro veřejnou potřebu. Kanalizační řád stanovuje povinnosti nejen provozovateli kanalizace, ale i vlastníkům nemovitostí, které jsou připojeny na kanalizaci. Mezi nejdůležitější povinnosti, které kanalizační řád stanovuje vlastníkům nemovitostí, patří povinnost zabránit vniknutí vybraných látek do kanalizace a rovněž povinnost nevypouštět do kanalizace odpadní vody, které byly nadměrně znečištěny. Nadměrné znečištění může být způsobeno např. používáním drtičů potravin, apod.

Nejčastějšími zjišťovanými nedostatky byla úplná absence kanalizačního řádu, popř. chybějící doklady o schválení jednotlivých kanalizačních řádů (resp. tyto kanalizační řády nebyly schváleny příslušným vodoprávním úřadem). V některých případech byl vodoprávním úřadem učiněn pouze záznam o neformálním schválení kanalizačního řádu, přestože podle ZVK je vyžadována forma rozhodnutí. V těchto případech se ale nejedná o chybu kontrolovaného subjektu. V ojedinělých případech bylo zjištěno, že předložený kanalizační řád pozbyl platnosti.

Kanalizační řády také neobsahovaly všechny povinné náležitosti podle vyhlášky č. 428/2001 Sb. Nejzávažnější chybou, kterou MZe zjistilo, bylo, že kontrolované osoby do kanalizačních řádů neuvedly žádné údaje o čistírně odpadních vod, uvedly neplatná identifikační čísla majetkové evidence VaK, popř. je neuvedly vůbec, odkazovaly odběratele na neexistující státní instituce a na již neplatné právní předpisy. Rovněž kanalizační řády neobsahovaly mapové zpracování kanalizačních stok. Přes uvedené skutečnosti byly příslušnými vodoprávními úřady tyto kanalizační řády schváleny.

2.2.5 Reklamační řády (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)

Reklamační řád považuje MZe za jeden z důležitých dokumentů, který má význam pro ochranu odběratele v prostředí přirozeného monopolu v oboru VaK. Tento dokument je povinen vlastník, popř. provozovatel vodovodu nebo kanalizace předat obecnímu úřadu, resp. městskému úřadu, v jehož obvodu zajišťuje provoz vodovodu nebo kanalizace. Vzhledem k tomu, že pro většinu kontrolovaných vlastníků vyřizuje reklamace provozovatel, je další text uveden v následující kapitole.

2.2.6 Plány financování obnovy (§ 8 odst. 11 ZVK)

Plán financování obnovy (dále jen „PFO“) je povinen zpracovat a realizovat každý vlastník vodovodu nebo kanalizace pro infrastrukturní majetek VaK, který má ve svém vlastnictví. Tato povinnost byla uložena vlastníkům novelou ZVK v termínu do konce roku 2008 s výhledem na období nejméně 10 let. PFO obsahuje údaje o majetku vlastníka, a to hodnotu majetku VaK (v reprodukční pořizovací ceně vypočtené dle metodického pokynu MZe), míru opotřebení tohoto majetku v procentech, teoretickou dobu potřebnou pro akumulaci finančních prostředků (čas potřebný k naspoření finančních prostředků na obnovu daného majetku), délku potrubí, finanční prostředky, které budou v daných letech uspořeny na obnovu, a zdroje těchto prostředků, jimiž jsou finanční prostředky získané z vodného a stočného či z pronájmu infrastruktury VaK, nebo případně prostředky z jiných zdrojů, kterými mohou být dotace, zdroje z příjmů obcí, úvěry apod.

Nejčastějšími zjištěnými nedostatky je nezpracování PFO či jeho zpracování v rozporu s platnou právní úpravou. MZe u PFO zjistilo ve velké míře absenci údajů o vlastníkově a provozovateli VaK a míře odpovědnosti za obnovu VaK, při zpracování PFO ve „stručné formě“ chyběl výčet identifikačních čísel majetkové evidence majetků, na které se daný PFO vztahuje, byly uváděny hodnoty majetků v reprodukční pořizovací ceně k nesprávnému datu nebo se tyto hodnoty neshodovaly s hodnotami dle VÚME, nesouhlasily délky vodovodů a kanalizací uvedené v PFO s délkami uvedenými ve VÚME a bylo chybně stanoveno procento opotřebení. Zjištěny byly také případy, kdy finanční prostředky potřebné na obnovu majetku VaK byly podle předloženého PFO generovány z vodného a stočného, ale ve skutečnosti se jednalo o finanční prostředky z jiných zdrojů. Další zjištění spočívalo v zahrnování majetku ve vlastnictví jiného subjektu do PFO.

Význam PFO je podle názoru MZe některými kontrolovanými subjekty podceňován a v případě menších subjektů byla častěji zjišťována úplná absence PFO. Tyto subjekty rovněž častěji generovaly prostředky na obnovu z jiných zdrojů nebo je generovaly s ohledem na stupeň opotřebení infrastruktury v nedostatečné míře. Generování nedostatečných prostředků pro obnovu je dále častěji zjišťováno v případě některých obcí, které se snaží udržet cenu pro vodné nebo stočné na co nejnižší úrovni, která ale nepostačuje ani k pokrytí provozních nákladů.

2.2.7 Vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací a doložení dokladů o jejich použití (§ 8 odst. 1 ZVK)

Při využívání infrastruktury VaK dochází k jejímu postupnému opotřebení a ke zkracování její životnosti. Obnova tohoto majetku je proto základním předpokladem trvalé udržitelnosti infrastruktury VaK a současně předpokladem pro trvalé poskytování služby plynulého zásobení obyvatel pitnou vodou a bezproblémového odvádění a čištění odpadních vod. Každý vlastník vodovodu nebo kanalizace je povinen doložit použití prostředků na financování obnovy infrastruktury VaK. Proto byly předmětem kontrol prováděných v roce 2018 doklady o použití prostředků, resp. seznamy provedených akcí obnovy majetku VaK. Část kontrolovaných subjektů neměla zpracován PFO. I přes tuto skutečnost některé z těchto subjektů předložily doklady prokazující obnovu majetku VaK. Vzhledem ke skutečnosti, že problematika vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu VaK není v ZVK blíže specifikována, MZe při kontrolách zjišťuje, že některé subjekty vytvářejí rezervu finančních prostředků rovnoměrným způsobem v rámci období, pro které byl zpracován PFO, zatímco jiné zastávají názor, že v případě pořízení například nové infrastruktury není potřeba s vytvářením finanční rezervy začínat ihned. MZe dále zjistilo, že některé subjekty vytvářejí finanční rezervu ve výši odpovídající PFO, zatímco jiné vytvářejí finanční rezervu nižší nebo naopak jimi uváděným způsobem přizpůsobují již PFO. Pro vytvářenou rezervu finančních prostředků na obnovu VaK si kontrolované subjekty v ojedinělých případech zřídily zvláštní účet (případně podúčet), ale většina subjektů používá pro tyto účely svůj běžný účet.

2.2.8 Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok (§ 36 odst. 5 ZVK)

Vlastník, popřípadě provozovatel, pokud je k tomu vlastníkem zmocněn, je povinen nejpozději do 30. dubna každého kalendářního roku zaslat MZe porovnání všech položek

výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za předchozí kalendářní rok a současně toto porovnání zveřejnit. Rozdíly mezi kalkulací a skutečností vyšší jak 5 % musí být zdůvodněny. Největší nedostatky byly zjišťovány především u obcí, které si vodovody i kanalizace provozují svým jménem a na vlastní odpovědnost. Zde docházelo nejčastěji k úplné absenci porovnání. V některých případech porovnání za vlastníky nezpracovával, a tedy ani nezasílal provozovatel, přičemž vlastníci o uvedeném nedostatku nevěděli. Téměř ve všech kontrolovaných případech nedošlo k řádnému zveřejnění porovnání. Porovnání nejčastěji nebylo zveřejněno vůbec, popř. bylo zveřejněno po stanovené lhůtě nebo po dobu kratší než ukládá ZVK a v několika případech bylo zveřejněno jiné porovnání, než které bylo zasláno v souladu s požadavky ZVK na MZe. MZe zjistilo, že téměř všichni zpracovatelé porovnání, a to i „vodárenské společnosti“, chybně vymezili identifikační čísla provozní evidence a vlastníky, na které se jimi zpracované porovnání vztahuje. Dalším často zjišťovaným nedostatkem je fakturování odlišné ceny pro vodné, resp. stočné, než která je uvedena na porovnání. Tento nedostatek se vyskytuje především u menších subjektů, kdy zejména u stočného ve skutečnosti k fakturaci vůbec nedochází, což ovšem není v rozporu se ZVK. Uvedené zjištění nasvědčuje tomu, že kontrolované subjekty přistupovaly k povinnostem řešeným v tomto bodu a vyplývajícím ze ZVK pouze formálním způsobem.

2.3 Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností provozovateli VaK

Předmětem těchto kontrol byla zejména následující problematika:

- povolení k provozování a soulad provozovaného majetku evidovaného podle vybraných údajů z provozní a majetkové evidence s vydanými povoleními,
- smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky VaK,
- smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem,
- kanalizační řády,
- vzorové odběratelské smlouvy o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod,
- kalkulace ceny pro vodné a stočné,
- reklamační řády.

2.3.1 Povolení k provozování (§ 6 ZVK) a soulad provozovaného majetku evidovaného podle vybraných údajů z provozní a majetkové evidence s vydanými povoleními

Provozování infrastruktury VaK je vysoce odbornou činností, kterou je možno vykonávat pouze na základě platného povolení k provozování konkrétních majetků VaK vydaného příslušným krajským úřadem. Většina zjištěných nedostatků byla způsobena chybně uvedenými identifikačními čísly majetkové evidence (dále jen „IČME“) v konkrétních rozhodnutích krajských úřadů. Některá zjištění se týkala nepovoleného provozování části infrastruktury VaK. Příčina spočívala v nedostatečně pečlivém přístupu, resp. v opomenutí některého provozovaného majetku. Nejčastěji se jednalo o nezahrnutí zdrojů pitné vody do VÚME nebo o případy, kdy provozovatel provozoval větší množství jednotlivých lokalit nebo kdy došlo ke změně rozsahu provozovaného majetku. Rovněž byly zjištěny případy, kdy kontrolovaný subjekt byl držitelem povolení k provozování majetku, který

již neprovozoval. V menším počtu případů se jednalo i o chyby krajských úřadů, které spočívaly v neuvedení majetku do rozhodnutí, jímž provozování povolovaly, nebo v nerespektování překážky věci rozhodnuté, kdy rozhodly několikrát o stejném majetku, který tak byl obsažen ve více platných rozhodnutích. V několika případech došlo k chybnému uvedení částí IČME v rozhodnutí (chybné uvedení kódu vodoprávního úřadu, čísla katastrálního území nebo IČO jako součásti IČME, chyby vzniklé přepisem údajů z podaných žádostí, apod.). Rovněž byly zaznamenány případy, kdy bylo kontrolované osobě vydáno povolení k provozování místně příslušným a zároveň místně nepříslušným vodoprávním úřadem. K odstranění zjištěných nedostatků byly kontrolovaným subjektům stanoveny v protokolu termíny, v nichž bylo nezbytné podat příslušnému krajskému úřadu žádost o povolení nebo naopak žádost o zrušení povolení k provozování určitého majetku. Chyby vzniklé úřední činností jsou odstraňovány ve spolupráci příslušných úřadů s kontrolovanými subjekty, a to na základě jejich podaných žádostí. Cílem těchto opatření je uvedení příslušných rozhodnutí do souladu se skutečností.

V jednom případě MZe kontrolovalo subjekt, který měl být dle databáze vybraných údajů provozní evidence (dále jen „VÚPE“) provozovatelem. Ve skutečnosti bylo zjištěno, že uvedený subjekt nikdy o povolení k provozování nepožádal a provozoval tak majetek v rozporu se ZVK. Když MZe zástupci kontrolovaného subjektu vysvětlilo všechny povinnosti, které provozovateli ze ZVK plynou, kontrolovaný subjekt se rozhodl, že ukončí provozování vodovodů a kanalizací. Současně informoval o tomto rozhodnutí vlastníky.

Dále MZe zjišťuje případy, kdy jsou do databáze VÚME, resp. VÚPE hlášeny vodovody a kanalizace, které nejsou pro veřejnou potřebu, resp. nesplňují kvantitativní parametry dle ZVK, aby se staly vodovody nebo kanalizacemi pro veřejnou potřebu, a současně vodoprávní úřad o těchto vodovodech a kanalizacích neprohlásil, že jsou pro veřejnou potřebu. MZe po kontrolovaných subjektech požaduje, aby vodovody a kanalizace, které nejsou pro veřejnou potřebu, nebyly hlášeny do databáze VÚME a VÚPE.

2.3.2 Smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky (§ 8 odst. 2 ZVK)

Vlastník VaK může uzavřít s provozovatelem smlouvu o provozování vodovodu nebo kanalizace. V takovém případě přechází část práv a povinností na provozovatele. Smlouvy uzavřené mezi vlastníky a provozovateli byly předmětem kontroly, protože mají zásadní význam z hlediska jednoznačného vymezení práv a povinností obou smluvních stran a v konečném důsledku pro zajištění odpovídající služby odběratelům. Vzhledem k tomu, že ZVK nestanovuje žádné požadavky na obsah těchto smluv, platí zde pouze obecná pravidla pro smluvní vztahy vyplývající ze zákona číslo 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Tomu odpovídá i různá podrobnost uzavřených smluv. MZe proto zejména sledovalo, zda jsou ze smluv patrné smluvní strany a konkrétní obsah smluvních ujednání (např. rozsah povinností zajišťovaných provozovatelem na základě zmocnění vlastníkem). V některých případech bylo zjištěno, že vlastník a provozovatel neuzavřeli písemnou smlouvu o provozování. Kontrolované subjekty byly také informovány, že mohou využít doporučené obsahové náležitosti smlouvy o provozování vodovodu nebo kanalizace, která je uveřejněna na internetových stránkách MZe.

2.3.3 Smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem (§ 6 odst. 11 ZVK)

Každý provozovatel musí mít uzavřený smluvní vztah s odborným zástupcem. Odborný zástupce provozovatele je fyzická osoba, která vzhledem k požadované kvalifikaci je podrobně seznámena s právními předpisy vztahujícími se k problematice VaK. Taková osoba tedy musí být schopna zpracovat např. kalkulaci ceny pro vodné a stočné, porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti, VÚME a VÚPE, plán financování obnovy apod. Odborný zástupce by měl být rovněž schopen posoudit správné fungování vodovodů a kanalizací a navrhnout případná opatření. MZe zjistilo, že některé kontrolované subjekty neměly uzavřen žádný smluvní vztah s odborným zástupcem. Především se jednalo o subjekty, které nedisponovaly povolením k provozování od příslušného krajského úřadu. Zde je třeba doplnit, že i subjekty, které měly smluvní vztah s odborným zástupcem, vykazovaly při kontrole povinností vyplývajících z platných právních předpisů přibližně stejný počet zjištěných nedostatků jako subjekty se smluvně nezajištěným odborným zástupcem. Na základě výše uvedených skutečností je zřejmé, že institut odborného zástupce značně selhává, neboť řada odborných zástupců plní svoji roli pouze formálně. MZe při kontrolách také zjistilo, že řadě kontrolovaných subjektů chybí spolupráce s odborným zástupcem, a to z důvodu absence dostatečného počtu odborníků v daném regionu, kteří mohou a chtějí zastávat funkci odborného zástupce pro vlastníky VaK. Tento problém se týkal především malých obcí na Moravě.

MZe také opakovaně při kontrolách zjišťuje, že kontrolované subjekty předkládají smluvní vztah s odborným zástupcem, který již tuto činnost nevykonává.

2.3.4 Kanalizační řády (§ 9 odst. 1 ZVK)

Schváleným kanalizačním řádem je povinen se dle ZVK řídit každý provozovatel kanalizace pro veřejnou potřebu. Vzhledem k tomu, že povinnost nechat zpracovat a schválit kanalizační řád je dle ZVK stanovena vlastníkovému kanalizace, je tato problematika podrobněji uvedena v kapitole 2.2 „Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností vlastníky VaK“. MZe i přesto, že provozovatel nemá žádné nástroje k tomu, aby donutil vlastníky ke zpracování kanalizačních řádů, provádělo kontrolu existence kanalizačních řádů a dokladů o jejich schválení i u provozovatelů, a to především s cílem zefektivnění kontrol, kdy při kontrole většího provozovatele dochází ke kontrole kanalizačních řádů u většího počtu vlastníků kanalizací. V řadě případů bylo zjištěno, že ani vodárenské společnosti neupozorňují vlastníky na neexistenci kanalizačních řádů, ačkoliv jim musí být zřejmé, že může být ohroženo bezpečné a plynulé odvádění odpadních vod. Většina vodárenských společností na základě výsledků kontroly přistupuje ve spolupráci s vlastníky kanalizací ke zjednání nápravy. Řada provozovatelů vlastníků kanalizací s jeho vypracováním sama pomáhá, a to především s ohledem na skutečnost, že provozovatel zajišťováním samotného provozu kanalizace je seznámen se základními parametry kanalizace. MZe ovšem zjistilo, že někteří provozovatelé nejen, že nepomohli vlastníků se zpracováním kanalizačních řádů, ale ani vlastníky neupozornili na jejich neexistenci, jak bylo uvedeno již výše.

2.3.5 *Vzorové odběratelské smlouvy o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod (§ 8 odst. 16, resp. odst. 17 ZVK)*

ZVK ukládá vlastníkovi, resp. zmocněnému provozovateli povinnost uzavírat odběratelské smlouvy s odběrateli. Jedná se o základní úpravu vztahu mezi poskytovatelem a odběratelem služby dodávky pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod. Vlastník, resp. zmocněný provozovatel nesmí při uzavírání odběratelské smlouvy jednat v rozporu s dobrými mravy, zejména nesmí odběratele diskriminovat. Smlouvy o dodávce pitné vody, resp. o odvádění odpadní vody musí obsahovat alespoň předmět smlouvy, smluvní strany, vlastníka a provozovatele vodovodu, vlastníka přípojky a připojené stavby nebo pozemku s určením místa, počet trvale připojených osob, stanovení podmínek dodávky, limity dodávaného množství a množství určujícího kapacitu vodoměru nebo profil přípojky, tlakové poměry, ukazatele jakosti, způsob stanovení ceny a jejího vyhlášení, způsob fakturace a plateb, možnost změn a doba platnosti. Smlouvy o odvádění odpadní vody musí obsahovat stanovení podmínek pro odvádění nebo odvádění a čištění odpadní vody (limity množství, způsob stanovení množství, limity znečištění). Ostatní náležitosti jsou obdobné jako u smlouvy o dodávce pitné vody.

V odběratelských smlouvách MZe nejčastěji zjišťuje absenci informací o vlastníkovi přípojky, počtu trvale připojených osob, tlakových poměrech, ukazatelích jakosti (hodnotě obsahu vápníku, hořčíku a dusičnanů), době platnosti a možnosti změn odběratelské smlouvy.

Ze ZVK dále vyplývá povinnost pro právnické osoby a fyzické osoby podnikající (s výjimkami uvedenými v ZVK) platit za odvádění srážkových vod do kanalizace pro veřejnou potřebu. Podmínky poskytování této služby jsou rovněž předmětem smluvního vztahu mezi vlastníkem, resp. zmocněným provozovatelem a odběratelem.

Uzavírané „odběratelské“ smlouvy mají velký význam pro ochranu odběratelů. Nejčastějšími nedostatky byly zastaralé vzorové smlouvy neodpovídající současným právním předpisům, resp. odkazující se na neplatné právní předpisy a smlouvy uzavírané již po novele ZVK, které přesto nesplňovaly minimální vyžadované náležitosti podle ZVK. MZe poukazuje i na takové smlouvy, které jsou v rozporu s obecnými zásadami ochrany odběratele.

Někteří provozovatelé, popř. vlastníci kanalizací stanovovali odběratelům dle znění uzavřených odběratelských smluv množství srážkových vod vypouštěných do kanalizace dle dlouhodobého srážkového úhrnu, ačkoliv již od 1. 4. 2014 musí být toto množství stanovováno dle dlouhodobého srážkového normálu, který za úplaty poskytuje Český hydrometeorologický ústav. Uvedené porušení právních předpisů MZe považuje za zvlášť závažné, a to s ohledem na skutečnost, že má přímý vliv na výši finanční částky, kterou musí odběratelé hradit za stočné. MZe již začalo kontrolované subjekty informovat o skutečnosti, že dlouhodobý srážkový normál, podle kterého dnes fakturují odběratelům množství srážkových vod vypouštěných do kanalizace, platí pouze do roku 2020. Poté bude nutné požádat Český hydrometeorologický úřad o sdělení dlouhodobého srážkového normálu pro danou oblast na další období.

2.3.6 *Kalkulace ceny pro vodné a stočné (§ 20 odst. 8 ZVK)*

Kalkulaci ceny je každoročně povinen provádět vlastník, případně jím zmocněný provozovatel. Přestože se jedná o zásadní dokument mající dopad na všechny odběratele, bylo zjištěno, že některé kontrolované subjekty kalkulaci nezpracovaly. Absence kalkulace

byla zjišťována převážně v případě některých obcí. Dalšími zjištěnými nedostatky byla chybná struktura kalkulací, která často vůbec neodpovídala požadavkům právních předpisů. Velmi často kontrolované subjekty chybně zpracovávají kalkulaci ceny pro vodné, resp. stočné do formuláře určeného pro porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné. Pokud byla kalkulace ceny pro vodné, resp. stočné zpracována ve struktuře podle ZVK, resp. vyhlášky č. 428/2001 Sb., většina kontrolovaných subjektů neoznačila, zda se jedná o odběratelskou kalkulaci, popř. nějakou jinou (provozovatelskou) a téměř všechny subjekty nevyplnily údaje o vlastnících a identifikačních číslech provozní evidence, na které se kalkulace vztahuje. Nedostatky byly zjištěny rovněž v důsledku špatného vyplňování konkrétních položek, které mají dopad na stanovení výše ceny pro vodné a stočné. Zejména u vlastníků, kteří se snaží uplatňovat co nejnižší cenu pro vodné a stočné, bylo zjišťováno, že v rozporu s platnými právními předpisy do kalkulace nezahrnují veškeré náklady související s dodávkou pitné vody a odváděním a čištěním odpadních vod.

Dále byly často zjišťovány i nedostatky, které nemají vliv na cenu pro vodné a stočné, ale jejichž chybné vyplnění je zřejmé na první pohled a MZe na tuto skutečnost bývá upozorňováno i samotnými odběrateli. Jedná se o uvádění předpokládaného množství fakturované pitné, resp. odpadní vody celkem (pozn. MZe: zahrnuje všechny subjekty) a z toho domácnosti (pozn. MZe zahrnuje fyzické osoby, školní zařízení, úřady apod.) ve stejné výši, i když je zřejmé, že ve většině případů uvedená čísla nemohou být shodná. Pravidla pro kalkulaci ceny jsou podrobněji upravena v § 35a vyhlášky č. 428/2001 Sb., v němž je současně uložena povinnost dodržovat strukturu kalkulace stanovenou přílohou č. 19 této vyhlášky. Uvedené má zásadní význam pro vyhodnocování činností subjektů VaK v prostředí přirozeného monopolu zejména s ohledem na ochranu odběratele. Předmětem kontrol MZe není vlastní výpočet ceny pro vodné a stočné a ani kontrola zahrnutí ekonomicky oprávněných nákladů do této kalkulace. Taková kontrola přísluší finančním orgánům.

2.3.7 Reklamační řád (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)

Reklamační řád považuje MZe za jeden z důležitých dokumentů, který má význam pro ochranu odběratele v prostředí přirozeného monopolu v oboru VaK. Tento dokument je povinen vlastník, popř. provozovatel vodovodu nebo kanalizace předat obecnímu úřadu, v jehož obvodu zajišťuje provoz vodovodu nebo kanalizace. Zjištěným nedostatkem byla skutečnost, že některé kontrolované subjekty reklamační řád nezpracovaly. V dalších případech nebyl reklamační řád předán příslušným obecním úřadům nebo byl zastaralý a odkazoval se na již neplatné právní předpisy, zejména na zrušený zákon číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník, a zákon číslo 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. MZe kontrolovaným subjektům doporučovalo doplnění reklamačního řádu o přehledné a aktuální kontaktní údaje, včetně údajů o tom, kam se může odběratel v případě reklamace obracet, a dále doporučovalo zveřejnění reklamačního řádu způsobem umožňujícím dálkový přístup (na webových stránkách společností nebo obcí). MZe dále požadovalo, aby reklamační řád řešil postup při reklamacích (např. vodoměru) způsobem, který bude srozumitelný odběratelům, a nikoli pouhými odkazy na příslušná ustanovení právních předpisů, bez jejichž podrobného a zdlouhavého studia by odběratel neměl potřebné informace, na které má právo.

MZe při kontrole reklamačního řádu vycházelo zejména ze zkušeností, které získalo řešením stížností odběratelů. MZe doporučovalo v rámci ochrany odběratele především doplnění

ustanovení, které umožňuje odběrateli v souladu s platnou právní úpravou požadovat přezkoušení vodoměru na místě instalace.

2.4 Ochrana odběratele v rámci kontrolní činnosti

Jedním z hlavních cílů MZe je ochrana odběratele jako slabší smluvní strany odběratelských vztahů v prostředí přirozeného monopolu v oblasti poskytování služeb dodávky pitné vody a odvádění odpadních vod. MZe se při svých kontrolách dodržování ZVK provozovateli a vlastníky vodovodů a kanalizací zaměřilo na základní prvky ochrany odběratele, které jsou uvedeny v následujících kapitolách.

2.4.1 Odběratelské smlouvy

MZe při kontrole odběratelských smluv zjistilo, že pouze jeden kontrovaný subjekt s odběrateli neuzavíral žádné odběratelské smlouvy. Ve většině dalších případů byly uzavírány odběratelské smlouvy, které neobsahovaly všechny povinné náležitosti dle ZVK (např. předmět smlouvy, vlastníka a provozovatele vodovodu nebo kanalizace, počet trvale připojených osob, vlastníka přípojky a připojené stavby nebo pozemku s určením místa, ukazatele kvality vody, atd.). Dále byly zjištěny nedostatky v odkazech na již neplatnou právní úpravu (např. obchodní zákoník), nezahrnutí změn ZVK a jeho prováděcí vyhlášky v ustanoveních, které podstatným způsobem mění způsob výpočtu částek, které musí odběratelé hradit (např. způsob výpočtu množství odváděných srážkových vod).

Rovněž MZe v jednom případě zjistilo, že kontrovaná osoba nevracela odběrateli přeplatky za vodné, resp. stočné, přičemž vrácení finanční sumy podmiňovala uzavřením odběratelské smlouvy. MZe shledalo, že toto znění navrhované smlouvy bylo v rozporu se ZVK. Uvedené jednání kontrované osoby MZe shledává jako závažné zneužití monopolního postavení kontrovaného subjektu.

Jeden kontrovaný subjekt omezoval odběratelům množství odebrané vody, přičemž maximální stanovený roční limit pro odběratele nebyl schopen zdůvodnit. Při kontrole bylo zjištěno, že kontrovaný subjekt nemá uzavřenu dohodu vlastníků provozně souvisejících vodovodů a statutárním zástupcům kontrovaného subjektu ani nebylo známo, kolik vody mohou od vlastníka provozně souvisejícího vodovodu odebrat.

Dále se MZe velmi často především u menších subjektů setkává s tím, že v odběratelských smlouvách stanovují maximální denní množství odebrané pitné vody, resp. vypuštěné odpadní vody. MZe se v takových případech kontrovaných subjektů dotazuje, zda mají odběratelé nainstalovány vodoměry, které umožňují dálkově sledovat množství odebrané vody za 24 hodin. Dosud ani jeden subjekt na výše položenou otázku neodpověděl kladně. MZe tedy konstatuje, že subjekty často stanovují odběratelům omezující podmínky, jejichž dodržování nejsou schopny reálně kontrolovat.

V některých odběratelských smlouvách se vyskytla ustanovení týkající se omezování odběru pitné vody pro odběratele v obdobích sucha. Dle těchto odběratelských smluv i dle vyjádření statutárních zástupců kontrovaných subjektů se tyto subjekty domnívaly, že vyhlášení omezení odběru pitné vody z vodovodu pro veřejnou potřebu je plně v kompetenci vlastníka předmětného vodovodu. Takové subjekty MZe informovalo, že omezení odběru vody a jeho specifikace je plně v kompetenci místně příslušného vodoprávního úřadu.

MZe se při kontrolách také setkala s tím, že kontrolovaný subjekt uzavíral odběratelské smlouvy s odběrateli s velkým časovým zpožděním od zahájení poskytování služby dodávky pitné vody a odvádění odpadních vod. MZe zjistilo, že v těchto případech často neodpovídal počet předložených platných uzavřených odběratelských smluv počtu odběratelů služeb dodávky pitné vody a odvádění odpadních vod.

2.4.2 Reklamační řád

MZe při kontrole rozsahu a podmínek odpovědnosti za vady, způsobu a místě jejich uplatnění, včetně nároků vyplývajících z této odpovědnosti (reklamačního řádu) zjistilo opakovaně úplnou absenci reklamačního řádu. Téměř ve všech předložených reklamačních řádech nebyl odběratel obeznámen s možností přezkoušení vodoměru na místě instalace. Odběratel je tak krácen na svém právu být informován o všech možnostech, za jakých je možno vodoměr reklamovat. MZe požadovalo v rámci ochrany odběratele do těchto reklamačních řádů toto ustanovení doplnit. Stejně jako některé odběratelské smlouvy, tak i některé reklamační řády obsahovaly odkazy na již neplatnou právní úpravu.

Častým nedostatkem zjišťovaným u kontrolovaných subjektů je úprava totožných problematik v reklamačním řádu i v odběratelské smlouvě. Nezřídka se stává, že konkrétní problematiky jsou v uvedených dokumentech upraveny odlišně. MZe kontrolované subjekty upozorňuje, že každá problematika by měla být obsažena pouze v jednom dokumentu, neboť při případných změnách kontrolované subjekty často upraví konkrétní problematiku pouze v jednom dokumentu.

2.4.3 Kalkulace cen pro vodné a stočné

MZe při svých kontrolách zjistilo, že část kontrolovaných subjektů nezpracovala kalkulace cen pro vodné a stočné. Téměř všechny předložené kalkulace byly zpracovány v rozporu s vyhláškou MZe č. 428/2001 Sb. Tyto kalkulace byly zpracovány ve většině případů chybně do formuláře určeného pro porovnání všech položek výpočtu cen pro vodné a stočné. Kalkulace často podle sdělení kontrolovaných subjektů záměrně nezohledňovaly všechny náklady vzhledem ke snaze snížit cenu pro vodné a stočné pro odběratele. Takto vzniklé rozdíly v nákladech byly hrazeny z jiných zdrojů, nejčastěji z rozpočtu obcí.

2.4.4 Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné

MZe při kontrole porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné zjistilo, že některé subjekty tato porovnání nezpracovaly a tedy ani nezaslaly v souladu s platnou právní úpravou na MZe. V některých případech subjekty do tohoto porovnání nezahrnuly všechny náklady související s dodávkou pitné vody a odvádění odpadních vod. MZe také v jednom případě v průběhu kontroly obdrželo porovnání všech položek výpočtu cen pro vodné a stočné, které nebylo shodné s porovnáním, které MZe obdrželo prostřednictvím aplikace VSVaK.

MZe také při kontrolách zjistilo, že v některých případech cena pro vodné a stočné na porovnání neodpovídala ceně, která byla za odpovídající kalendářní rok fakturována odběratelům.

2.4.5 Fakturace vodného a stočného

Při kontrole fakturace vodného a stočného MZe zjistilo porušení platných právních předpisů v nezanedbatelném počtu případů. Některé subjekty fakturovaly odběratelům cenu pro vodné, aniž by měly zpracovanou kalkulaci a aniž by znaly skutečné náklady. U jednoho subjektu byla zjištěna fakturace různé výše ceny pro vodné pro fyzické osoby za stejné období, jeden kontrolovaný subjekt v rozporu se ZVK fakturoval za stejné období cenu pro vodné rozdílnou pro fyzické osoby s trvalým bydlištěm, bez trvalého bydliště a pro právnické osoby s tím, že v těchto skupinách docházelo na základě usnesení zastupitelstva k udělování výjimek. U dalšího subjektu bylo zjištěno, že fakturuje stočné odběratelům, kteří jsou připojeni na kanalizaci ve vlastnictví jiného subjektu. V tomto případě bylo uvedené prováděno se souhlasem druhého subjektu, který s odběrateli uzavíral odběratelské smlouvy. V některých případech bylo také zjištěno, že kontrolovaná osoba fakturovala odběratelům v rozporu se ZVK nájem vodoměru. V jednom případě bylo zjištěno, že kontrolovaná osoba fakturovala odběratelům vodné, resp. stočné na základě vodoměrů, které byly nefunkční, resp. uběhla doba platnosti jejich ověření. Dle sdělení kontrolované osoby (provozovatele) nebyla prováděna výměna vodoměrů z důvodu snahy o úsporu nákladů, která byla požadována vlastníkem, jelikož vlastník nechtěl zvýšit cenu pro vodné.

2.5 Shrnutí výsledků kontrol vlastníků VaK

V níže uvedeném přehledu jsou ve stručnosti shrnuty nejčastější nedostatky zjišťované při kontrolách provedených v kalendářním roce 2018 z hlediska hlavních povinností vyplývajících ze ZVK vlastníků VaK.

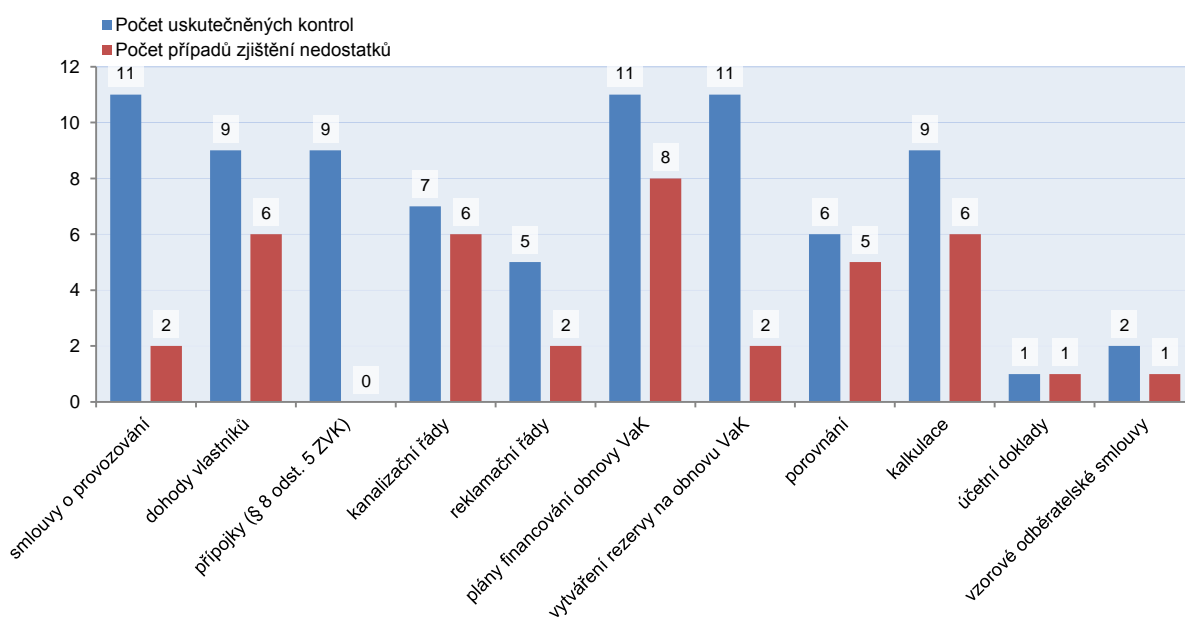
- smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli VaK:
 - nejednoznačně vymezená práva a povinnosti smluvních stran.
- dohody vlastníků provozně souvisejících VaK:
 - absence dohody,
 - absence povinných zákonných náležitostí u dohod po 1. 1. 2014.
- kanalizační řády:
 - absence kanalizačního řádu,
 - absence rozhodnutí o schválení kanalizačního řádu,
 - absence povinných náležitostí kanalizačního řádu.
- reklamační řády:
 - absence reklamačního řádu,
 - neúplná informace o možnostech reklamace (nejčastěji absence možnosti přezkoušení vodoměru na místě instalace),
 - neinformování odběratelů věcně, ale pouze odkazem na příslušný právní předpis.
- plány financování obnovy:
 - absence zpracovaného plánu financování obnovy,
 - absence povinných náležitostí plánu financování obnovy podle vyhlášky,
 - absence některých majetků,
 - chybně uvedené reprodukční pořizovací ceny majetku VaK a jejich délky
 - plány financování obnovy byly zpracovány i pro majetky, které nebyly ve vlastnictví kontrolovaného subjektu.

- porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok:
 - absence porovnání,
 - nezpracování porovnání podle požadavků ZVK,
 - nezaslání porovnání v zákonném termínu na MZe,
 - nezveřejnění porovnání předepsaným způsobem.
- kalkulace ceny pro vodné a stočné:
 - absence kalkulace ceny pro vodné a stočné,
 - kalkulace ceny pro vodné a stočné zpracována v chybné struktuře,
 - absence některých povinných údajů v kalkulaci ceny pro vodné a stočné.
- vzorové odběratelské smlouvy:
 - absence některých povinných náležitostí stanovených ZVK,
 - rozpory s ustanoveními ZVK.

Tabulka 4 – Výsledky kontrol vlastníků VaK

Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatků
smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli VaK	11	1
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	9	6
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	9	0
kanalizační řády	7	6
reklamační řády	5	2
plány financování obnovy VaK	11	8
vytváření rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	11	2
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	6	5
kalkulace ceny pro vodné a stočné	9	6
účetní doklady	1	1
vzorové odběratelské smlouvy	2	1

Graf 3 – Výsledky kontrol vlastníků VaK

2.6 Shrnutí výsledků kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK

V následujícím přehledu jsou shrnuty nejčastější nedostatky zjišťované při kontrolách provedených v kalendářním roce 2018 z hlediska hlavních povinností vyplývajících ze ZVK vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK.

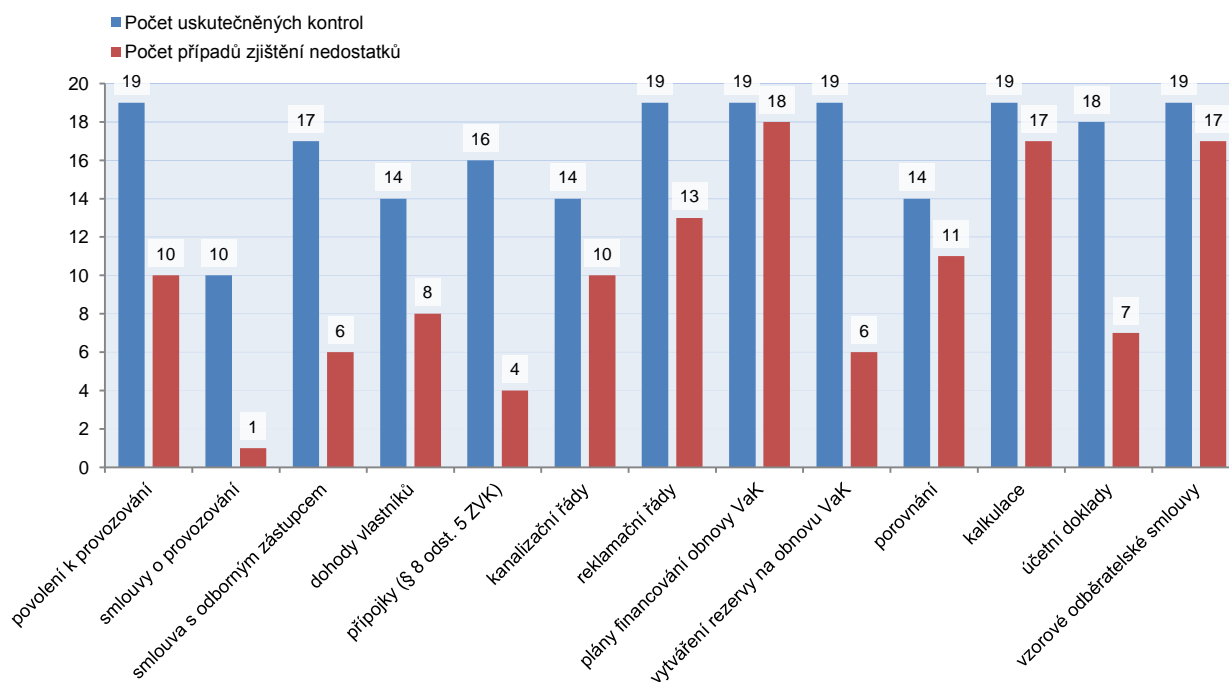
- smluvní vztah mezi provozovatelem VaK a odborným zástupcem:
 - absence odborného zástupce,
 - absence smlouvy.
- dohody vlastníků provozně souvisejících VaK:
 - absence dohody,
 - absence povinných zákonných náležitostí u dohod po 1. 1. 2014.
- úhrada nákladů na materiál na odbočení přípojek a uzávěr vodovodní přípojky:
 - neoprávněné účtování nákladů na materiál odbočení přípojek a uzávěr vodovodní přípojky odběratelům.
- kanalizační řády:
 - absence kanalizačního řádu,
 - absence rozhodnutí o schválení kanalizačního řádu,
 - absence povinných náležitostí kanalizačního řádu.
- reklamační řády:
 - absence reklamačního řádu,
 - neúplná informace o možnostech reklamace (nejčastěji absence možnosti přezkoušení vodoměru na místě instalace),
 - neinformování odběratelů věcně, ale pouze odkazem na příslušný právní předpis.
- plány financování obnovy:
 - absence zpracovaného plánu financování obnovy,
 - absence povinných náležitostí plánu financování obnovy podle vyhlášky,
 - rozpor mezi hodnotami a délkami majetků VaK ve VÚME a v PFO,
 - zahrnutí majetku jiných vlastníků,
 - chybné zařazení zdrojů finančních prostředků (finanční prostředky nepocházející z vodného a stočného vykazány jako finanční prostředky pocházející z vodného a stočného).
- vytváření rezervy a použití finančních prostředků na obnovu:
 - absence tvorby rezervy finančních prostředků na obnovu.
- porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok:
 - absence porovnání,
 - nezpracování porovnání podle požadavků ZVK,
 - nezaslání porovnání v zákonném termínu na MZe,
 - nezveřejnění porovnání předepsaným způsobem.
- povolení k provozování a soulad provozovaného majetku s VÚME a VÚPE:
 - absence povolení k provozování,
 - nepředání hlášení VÚME a VÚPE,
 - nesoulad údajů v povolení k provozování s údaji ve VÚME a VÚPE.

- kalkulace ceny pro vodné a stočné:
 - absence kalkulace ceny pro vodné a stočné,
 - kalkulace ceny pro vodné a stočné zpracována v chybné struktuře,
 - absence některých povinných údajů v kalkulaci ceny pro vodné a stočné.
- vzorové odběratelské smlouvy:
 - absence odběratelské smlouvy,
 - absence některých povinných náležitostí stanovených ZVK,
 - rozpory s ustanoveními ZVK.

Tabulka 5 – Výsledky kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK

Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatku
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	19	10
smlouvy o provozování	10	1
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	17	6
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	14	8
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	16	4
kanalizační řády	14	10
reklamační řády	19	13
plány financování obnovy VaK	19	18
vytváření rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	19	6
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	14	11
kalkulace ceny pro vodné a stočné	19	17
účetní doklady	18	7
vzorové odběratelské smlouvy	19	17

Graf 4 – Výsledky kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK

2.7 Shrnutí výsledků kontrol provozovatelů VaK

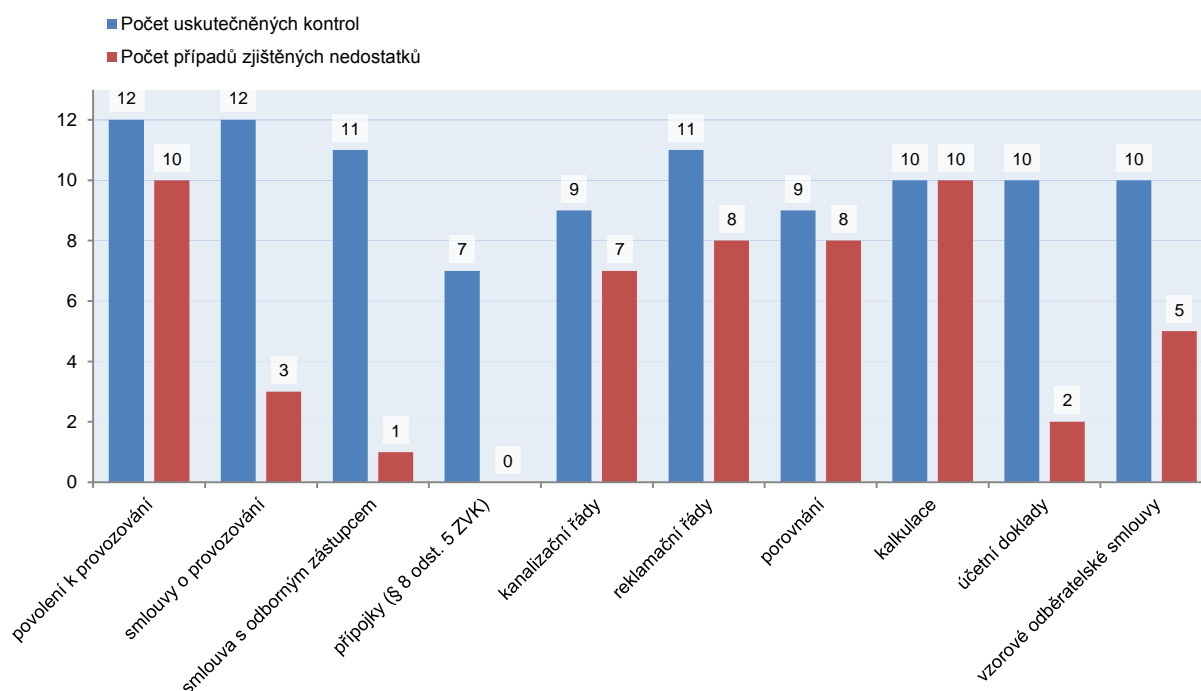
V následujícím přehledu jsou shrnuty nejčastější nedostatky zjišťované při kontrolách provedených v kalendářním roce 2018 z hlediska hlavních povinností vyplývajících ze ZVK provozovatelům VaK.

- povolení k provozování a soulad provozovaného majetku s VÚME a VÚPE:
 - absence povolení k provozování,
 - nesoulad údajů v povolení k provozování s údaji ve VÚME a VÚPE.
- smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky VaK:
 - obsahově formální podoba smlouvy,
 - nejednoznačně vymezená práva a povinnosti smluvních stran.
- vzorové odběratelské smlouvy:
 - absence některých povinných náležitostí stanovených ZVK.
- kalkulace ceny pro vodné a stočné:
 - kalkulace ceny pro vodné a stočné zpracována v chybné struktuře,
 - absence některých povinných údajů v kalkulaci ceny pro vodné a stočné.
- reklamační řády:
 - absence reklamačního řádu,
 - neúplná informace o možnostech reklamace (nejčastěji přezkoušení vodoměru na místě instalace),
 - neinformování odběratelů věcně, ale pouze odkazem na příslušný právní předpis.

Tabulka 6 – Výsledky kontrol provozovatelů VaK

Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatků
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	12	10
smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky VaK	12	3
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	11	1
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	7	0
kanalizační řády	9	7
reklamační řády	11	8
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	9	8
kalkulace ceny pro vodné a stočné	10	10
účetní doklady	10	2
vzorové odběratelské smlouvy	10	5

Graf 5 – Výsledky kontrol provozovatelů VaK

Poznámka k tabulkám a grafům uvedeným v kapitole 2 této zprávy: Údaje o počtu uskutečněných kontrol, resp. o počtu případů zjištěných nedostatků vyjadřují, kolikrát byla uvedená problematika kontrolována u jednotlivých subjektů bez zohlednění skutečnosti, že u většiny subjektů jedna problematika zahrnovala více dokumentů (např. povolení k provozování bylo u velkých subjektů kontrolováno v počtu kolem sta dokumentů u každého subjektu).

MZe při svých kontrolách provozovatelů zjišťuje, že se opakují určité nedostatky, které jsou charakteristické, resp. se vyskytují častěji u určité skupiny provozovatelů. Pro potřeby tohoto srovnání byli provozovatelé rozčleněni do následujících skupin:

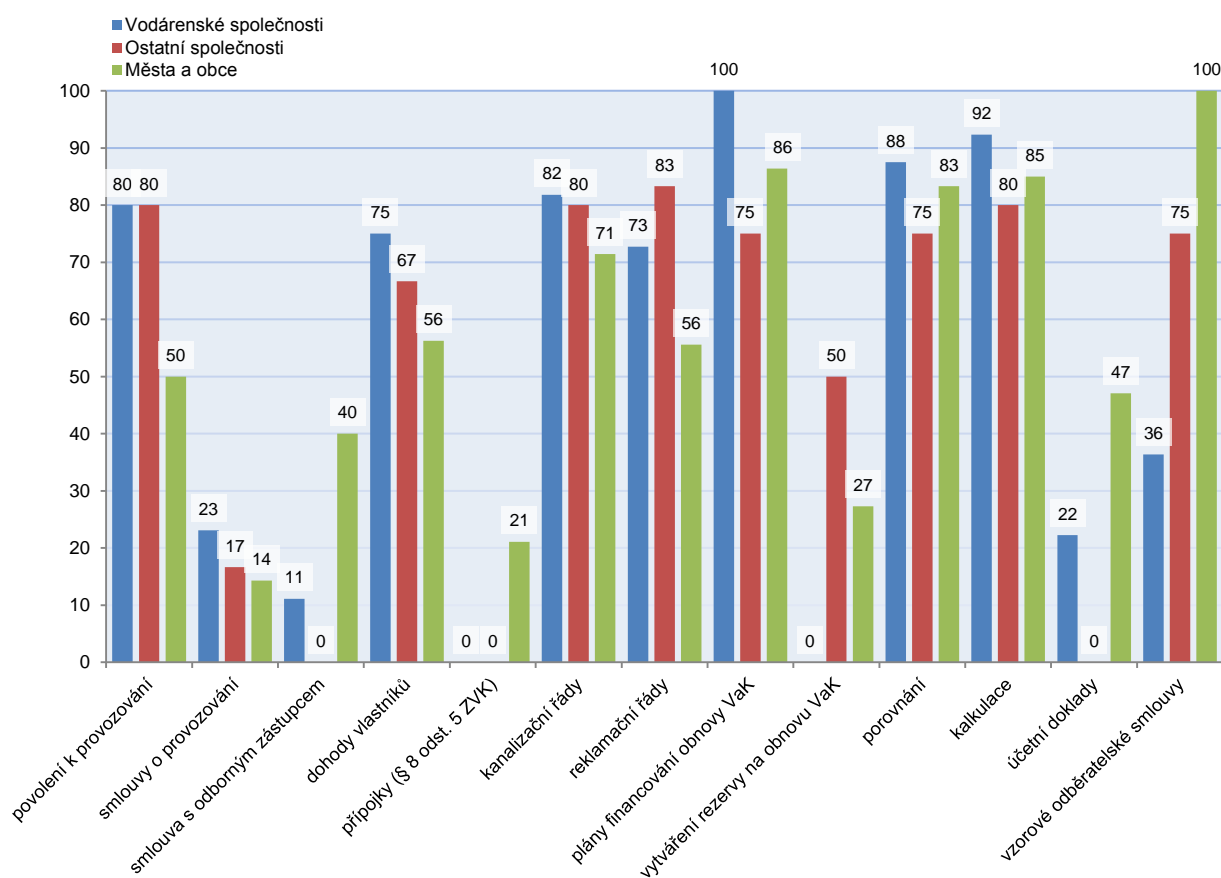
- vodárenské společnosti, tj. společnosti, u kterých je provozování VaK jako poskytování služby jedinou nebo výrazně převažující činností,
- ostatní společnosti, tj. společnosti, u kterých provozování VaK jako poskytování služby není hlavní ani převažující činností (nejčastěji se jedná o tzv. technické služby bez ohledu na jejich název, stavební a developerské společnosti, které provozují VaK pro veřejnou potřebu, apod.),
- obce a města, tj. komunální subjekty, u kterých provozování VaK není podnikatelskou činností a provoz si zajišťují svým jménem a na vlastní odpovědnost.

Tabulka 7 – Srovnání skupin provozovatelů VaK, u nichž byla provedena kontrola v roce 2018, podle počtu zjištěných nedostatků vyjádřených v %

Kontrolované povinnosti	Vodárenské společnosti	Ostatní společnosti	Obce a města
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	80	80	50
smlouvy o provozování	23	17	14
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	11	0	40
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	75	67	56
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	0	0	21
kanalizační řády	82	80	71
reklamační řády	73	83	56
plány financování obnovy VaK	100	75	86
vytváření rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	0	50	27
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	88	75	83
kalkulace ceny pro vodné a stočné	92	80	85
účetní doklady	22	0	47
vzorové odběratelské smlouvy	36	75	100
Průměr	52	52	57

Poznámka: U jednotlivých provozovatelů zahrnutých do výše uvedených skupin není zohledňován jejich provozní model.

Graf 6 – Srovnání skupin provozovatelů VaK, u nichž byla provedena kontrola v roce 2018, podle počtu zjištěných nedostatků vyjádřených v %

3 ŘEŠENÍ PODNĚTŮ A JINÝCH PODÁNÍ (TZV. STÍŽNOSTÍ)

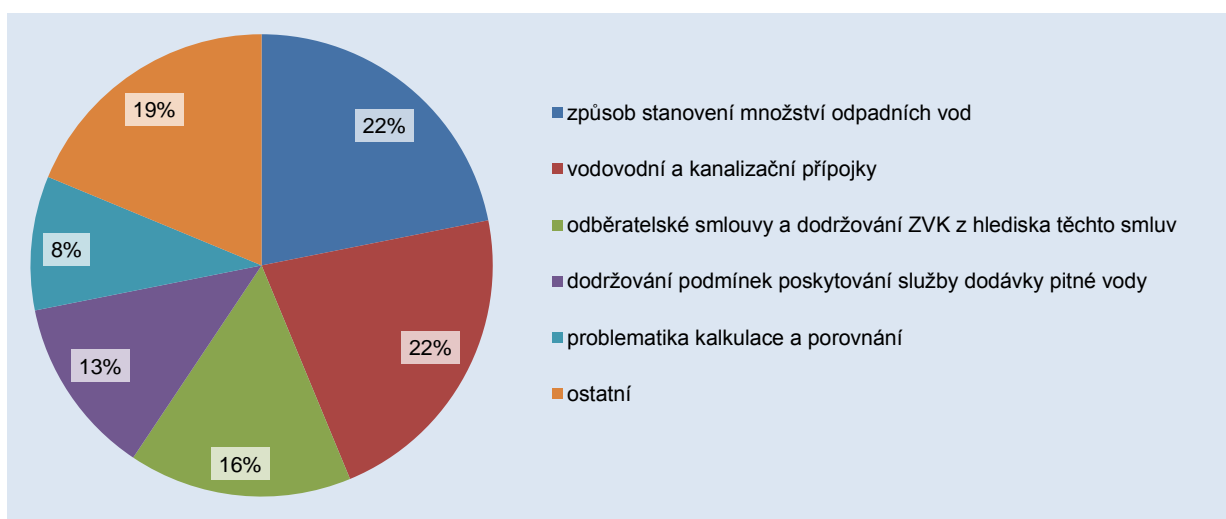
Problematika řešení podnětů a obdobných podání (běžně označovaných za stížnosti) je další významnou činností oddělení stížností, kontroly a regulace. Řešením těchto stížností se MZe snaží přispět k ukončení vzniklých sporů mezi vlastníky nebo provozovateli na jedné straně a odběrateli na straně druhé. Vzhledem k tomu, že při sporu odběratele s provozovatelem či vlastníkem VaK je odběratel slabší stranou, MZe se rovněž snaží při respektování právní úpravy přispívat i k jeho ochraně.

3.1 Obsahová charakteristika řešených podnětů a podání

V roce 2018 MZe uzavřelo šetření celkem 32 podnětů a podání (dále jen „podněty“), z nichž 23 podnětů bylo adresováno MZe přímo, 5 podnětů bylo postoupeno MZe Ministerstvem životního prostředí, po jednom podnětu postoupilo Ministerstvo vnitra, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo financí a Česká obchodní inspekce. Věcný obsah (zaměření) řešených podnětů je dále pro přehlednost rozdělen podle tematických okruhů následovně:

- způsob stanovení množství odpadních vod vypouštěných do kanalizace pro veřejnou potřebu (celkem 7 podnětů),
- vodovodní a kanalizační přípojky (celkem 7 podnětů),
- problematika odběratelských smluv a dodržování ZVK z hlediska těchto smluv (celkem 5 podnětů),
- dodržování podmínek poskytování služby dodávky pitné vody (celkem 4 podněty),
- problematika výpočtu (kalkulace) všech položek cen pro vodné a stočné a problematika porovnání všech položek výpočtu cen pro vodné a stočné (celkem 3 podněty),
- ostatní (celkem 6 podnětů).

Graf 7 – Tematické členění podnětů řešených v roce 2018

3.2 Vyhodnocení řešených podnětů a podání v rámci nejčastějších nebo nejzávažnějších problematik

Z 32 uzavřených podnětů bylo 12 podnětů vyhodnoceno jako důvodných a 20 bylo vyhodnoceno jako nedůvodných. V případě podnětů, které byly vyhodnoceny jako důvodné, MZe vyzývalo vlastníky a provozovatele VaK, vůči nimž jednotlivé podněty směřovaly, ke zdůvodnění svého postupu a zjednání nápravy podle závěrů, ke kterým dospělo MZe svým šetřením.

- Z celkem 7 podnětů, které MZe obdrželo ke způsobu stanovení množství odpadních vod vypouštěných do kanalizace pro veřejnou potřebu, bylo 5 podnětů vyhodnoceno jako důvodných a 2 jako nedůvodné.
- MZe obdrželo rovněž 7 podnětů vztahujících se k problematice vodovodních a kanalizačních přípojek, které se převážně týkaly vlastnictví přípojky a z toho plynoucí problematiky financování stavby nové přípojky nebo obnovy stávající přípojky. Z těchto 7 podnětů považuje MZe 1 za důvodný a 6 označilo za nedůvodné.
- Celkem 5 podnětů se vztahovalo k problematice odběratelských smluv a s tím souvisejícím dodržováním ZVK. Všechny 5 podnětů MZe považovalo za nedůvodné.
- MZe přijalo 4 podněty související s dodávkou vody. Tyto podněty se týkaly především přerušení dodávek vody. V případě 1 podnětu MZe dospělo k závěru, že je důvodný a ve 3 případech je označilo za nedůvodné.
- Všechny 3 podněty, které MZe obdrželo k problematice výpočtu (kalkulace) ceny a porovnání výpočtu všech položek cen pro vodné a stočné, MZe považovalo za důvodné.

4 ZÁVĚR

V roce 2018 bylo provedeno celkem 42 kontrol plnění základních povinností uložených ZVK vlastníkům nebo provozovatelům VaK. V 11 případech byla provedena kontrola vlastníků VaK a v dalších 19 případech kontrola vlastníků, kteří byli zároveň provozovateli. Provozovatelé byli v tomto roce kontrolováni ve 12 případech.

Při prováděných kontrolách bylo prioritním cílem MZe v případě zjištěných nedostatků zjednání nápravy. Je pozitivní, že většina z kontrolovaných subjektů má sama zájem na odstranění zjištěných nedostatků.

Zejména u malých subjektů MZe často zjišťuje, že jejich odborní zástupci působí pouze formálně a neposkytují jim žádnou odbornou pomoc. V takových případech je zřejmý velký zájem těchto subjektů na poskytnutí metodické pomoci ze strany MZe. Proto se již v průběhu kontroly MZe těmto subjektům snaží zjišťované problémy a způsoby zjednání nápravy vysvětlit, pokud projeví zájem. MZe také neodmítá poskytnutí další pomoci ani v průběhu odstraňování nedostatků zjištěných během kontroly.

Zjišťované nedostatky jsou podrobněji uvedeny v příslušných částech této zprávy. Z opakujících se závažnějších nedostatků lze uvést především:

- absenci nebo chybné zpracování plánu financování obnovy,
- zpracování kalkulace cen pro vodné a stočné v rozporu s vyhláškou č. 428/2001 Sb.,

- zpracování porovnání všech položek výpočtu cen pro vodné a stočné za příslušný kalendářní rok v rozporu s vyhláškou č. 428/2001 Sb.,
- zpracování odběratelských smluv v rozporu s požadavky ZVK,
- nesoulad VÚME, VÚPE s vydanými povoleními k provozování,
- nejednoznačné vymezení práv a povinností v uzavřených smlouvách mezi vlastníky a provozovateli VaK,
- nedostatečné informování odběratelů v reklamačních řádech.

Mezi jednotlivými kontrolovanými subjekty MZe zjišťuje významné rozdíly. Především malé subjekty často nestačí sledovat aktuální znění právních předpisů, a proto většina dokumentů, které povinně zpracovávají, nebývá aktualizována.

Zejména u malých a středně velkých obcí je upřednostňována nižší cena pro vodné a stočné (pod hodnotou celkových nákladů), což vede často k neúplným nebo záměrně zkresleným hodnotám uvedeným v řádcích kalkulace.

V uvedeném roce MZe rovněž řešilo 32 podnětů, z nichž bylo 12 vyhodnoceno jako důvodných a 20 jako nedůvodných. V případě podnětů, které byly vyhodnoceny jako důvodné, MZe vyzývalo vlastníky a provozovatele VaK, vůči nimž jednotlivé podněty směřovaly, ke zdůvodnění svého postupu a ke zjednání nápravy podle závěrů, ke kterým dospělo MZe svým šetřením.

Z řešených podnětů vyplývá, že častou příčinou sporů je nedostatečná komunikace vlastníků vodovodů a kanalizací, resp. jejich provozovatelů (velké vodárenské společnosti nevyjímaje) s odběrateli. MZe při svých šetřeních považuje vlastníky a provozovatele VaK za subjekty, u nichž lze oprávněně očekávat vyšší míru odbornosti a znalostí než u běžných občanů. Přesto tyto subjekty vzniku sporů často nepředcházejí vysvětlováním konkrétní věcné problematiky takovým způsobem, který by byl odběratelům srozumitelný, a odběratelé bývají často pouze obecně odkazováni na znění platné právní úpravy.